

huje čistý měsíční příjem 2 000 eur, polovina má nejméně maturitu.¹⁴ Fenomenální úspěch Sarrazinovy knihy odráží skutečnost, že stále větší počet lidí v Německu velmi kriticky vnímá stávající sociální a integrační politiku a proměnu homogenního, národního státu v multikulturní společnost. Jak ukázala studie Friedrich-Ebert-Stiftung *Die Mitte in der Krise*, publikovaná v říjnu 2010,¹⁵ šíří se v německém obyvatelstvu proticizinecké nálady jako výraz existenčního strachu velkého množství obyvatel pocházejících z nižší a stále více i střední vrstvy obyvatel. Debata kolem Sarrazinovy knihy tak do velké míry poukazuje na to, že současné německé strany nedokážou svou sociální a integrační politikou nabídnout voličům uspokojivější řešení.

Podle řady politologů i průzkumů veřejného mínění se tak otevírá prostor pro novou, pravicově populistickou stranu. Určitým testem vlivu diskuze o publikaci Thila Sarrazina na německou politiku a společnost bude supervolební rok 2011 – hned v sedmi spolkových zemích se totiž konají volby do zemských parlamentů, v dalších dvou pak volby komunální. Pro další vývoj německé politiky, nejen imigrační a integrační, pak bude důležité, jestli dokáže posílit pravicově extremistický, resp. neonacistický tábor v čele s NPD.

Michal Dimitrov

Rainer Baumann, *Der Wandel des deutschen Multilateralismus (Eine diskurs-analytische Untersuchung deutscher Aussenpolitik)*. Baden-Baden: Nomos, 2006. 233 s. ISBN 3832920870

Publikovaná disertace Rainera Baumanna si jako své hlavní téma vzala německý multilateralismus – významný a trvalý rys německé poválečné zahraniční politiky. Kniha se tématem vymezuje vůči početným publikacím, které vznikaly v době po sjednocení Německa, a které zkoumaly pohyb německé zahraniční politiky mezi dvěma póly – lpěním na konceptu *Zivilmacht* a příklonem k „mocenské“ zahraniční politice. Baumann do této debaty, ve které nakonec dominovalo přesvědčení o kontinuitě německé zahraniční politiky, nevstupuje; spíše než po kontinuitě se dotazuje po proměně konceptu německého multilateralismu. Autorovou tezí je, že se německý multilateralismus a jeho obhajoba vnitřně proměnily, ovšem tato změna není zachytitelná perspektivou mezinárodních vztahů, která zůstává uvězněna ve zkoumání vnějších projevů a není schopna zachytit podstatu proměny německého multilateralismu.

Baumann vychází z rozsáhlé pramenné základny, zahrnující projevy a koncepty, ale i početné studie zabývající se zahraniční politikou Německa po sjednocení, která mu umož-

¹⁴ Tobias Kniebe, „Thilo Sarrazin und seine Leser: Wer hat Angst vorm fremden Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 8. 1. 2011, <http://www.sueddeutsche.de/kultur/thilo-sarrazin-und-seine-leser-wer-hat-angst-vorm-fremden-mann-1.1043753>.

¹⁵ Oliver Decker et al. (Hrsg.), *Die Mitte in der Krise. Rechtsextreme Einstellungen in Deutschland 2010* (Berlin, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2010).

ňuje zasadit téma do kontextu zkoumání proměn německé zahraniční politiky. Metodologicky je Baumannovo dílo založeno na diskursivní analýze, jejíž definice a využití jsou zřejmě jeho největším přínosem. První část knihy se důkladně věnuje popisu vybrané metody; samotná analýza diskursu, kterou na vybrané materiály aplikuje, se odvolává na anglosaskou školu se sociolingvistickými kořeny, která předpokládá vzájemné ovlivňování sociálního jednání a struktur. V případě německé zahraniční politiky a multilateralismu se pak tento vztah projevuje jako řetězec vzájemných reakcí: politická kultura multilateralismu jako sociální struktura ovlivňuje zahraničně politické jednání Německa, které zpětně stabilizuje tyto komunikační a hodnotové struktury. Akt řeči je v této teorii díky přesahu do *Sprechakttheorie/Sprechhandlungstheorie* vnímán zároveň jako jednání a utváření významových kontextů: řeč je tedy chápána jako zahraničně politické jednání a utváření zahraniční politiky zachyceno jako otevřený proces. Na základě výběru metody autor obhajuje výběr zkoumaných materiálů – jak již bylo řečeno, jedná se z velké míry o projevy zahraničněpolitických činitelů Německa. Na základě zkoumání frekvence určitých pojmů, jejich kontextu a logiky argumentace definuje vzorec obhajování nutnosti setrvání při multilateralismu. Dále se pak důkladně věnuje několika vybraným klíčovým pojmům a vývoji jejich použití (např. pojem zodpovědnosti), čímž se dostává k analýze aktérů, reprezentantů a katalyzátorů této změny. Na závěr knihy pak prověřuje své teze při pohledu na události po roce 2000 a dává prognózu dalšího vývoje německého multilateralismu.

Knihy je metodologicky zajímavá a inspirativní, náročná metoda však může ve čtenáři lehko vzbudit dojem, že metoda ovládla knihu nejen v pohledu na počet stránek věnovaných čistě metodickým postupům a jejich obhajobě, ale že její téma slouží pouze jako materiál pro metodické testování. V tomto momentě pak vyvstává otázka, jak silné výpovědi o subjektu svého zkoumání autor za pomoci nového metodologického přístupu dosahuje.

Anna Kárníková

Joanna Szymoniczek, Eugeniusz Cezar Król, eds., **Rok 1956 w Polsce i jego rezonans w Europie**. Warszawa: ISP PAN, Collegium civitas, Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 2009. 343 s. ISBN 978-83-60580-34-9

Sborník *Rok 1956 w Polsce i jego rezonans w Europie* je výstupem konference konané v prosinci 2006 v Berlíně. Zúčastnili se jí jak samotní svědci událostí roku 1956, tak i historici a politologové (z Polska, Německa, Česka, Ruské federace a Maďarska). Kniha, která vyšla zároveň v polské i německé verzi, obsahuje šestnáct referátů přednesených během konference i neméně přínosnou diskuzi.

Část referátů se týká výlučně polského prostředí – jsou to příspěvky Stanisława Jan-kowiaka, který se zabývá dopadem poznaňských událostí na Polsko i zahraničí, či Wiesława Władky, který rok 1956 zkoumá z perspektivy vlády a Polské sjednocené dělnické strany. Stejně tak zůstávají do polského prostředí situovány příspěvky Piotra Madajczyka (o Go-